

TORONTÁI

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre	120 dinár
Félévre	60 dinár
Negyedévre	30 dinár
Egy óra	10 dinár

Egyes szám ára fél dinár

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP

Felelős szerkesztő: Dr. MARA JENŐ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHVATAL

Obilteva (Zápolya) utca 1.
Szerkesztőség telefonszáma 284
Kiadóhivatal telefonszáma 21
MEGJELENIK MINDENNAP, HÉTFŐ ÉS
ÜNNEPEK UTANI NAPOK KIVÉTELÉVEL

Veliki Beeskerek, 1922.

LI. évfolyam, 82. szám.

Szerda, április 12.

Már Bulgária is...

A „Torontái” tudósítójának távirata.

Szófia, ápr. 10.

Szófiai lapok szerint a bolgár pártok kivétel nélkül hangoztatják, hogy a jóvátételi bizottság feltételeit nem lehet elfogadni, még kevésbé teljesíteni. A kormányhoz intézett jegyzék a jóvátételi kifizetések elhalasztását attól teszi függővé, hogy Bulgária elfogadja-e a vámjövődéknek, az állami bányák költségvetésének, valamint az adóztatási rendszernek ellenőrzését vagy sem. Az ügygel kapcsolatban bizalmi ülésre hívták össze a parlamentet.

Habsburgokat nem türnek.

A „Torontái” tudósítójának távirata.

Berlin, ápr. 10.

Susár, a berlini nagykövét úgy nyilatkozott, hogy a Habsburgok sem Ausztriában, sem Magyarországon nem uralkodhatnak, mert visszatérésük Középeurópa katasztrófáját jelentené. Minden más uralkodó trónrajutása között Csehország, Szlovákia és a kisentente előtt. Magyarország királyt vagy köztársasági elnököt választhat, demokratikus vagy reakciós választójogot is alkothat, mindez nem indítaná Csehországot és szövetségeseit arra, hogy beavatkozzanak a magyar ügyekbe. De Habsburgokat nem türnek.

Kommunisták letartóztatása.

A „Torontái” tudósítójának távirata.

Budapest, ápr. 10.

A mai nap folyamán tizennégy kommunistát tartóztattak le, akik a wieni kommunistákkal tartanak fenn összeköttetést és a szociáldemokrata munkásságot vezetőik ellen izgatták. A letartóztatottak egyetemi hallgatók, hivatalnokok, hivatalnoknők és diákok.

A magyar politikából.

A „Torontái” tudósítójának távirata.

Budapest, ápr. 10.

Hirlik, hogy Vázsonyi Vilmos vezetésével a demokraták a Rassay, függetlenségi, kiscgazda és polgári párttal a budapesti választásokon közös listával lépnek fel.

„Oroszország szívesen veszi az idegen tőkét”

— A „Torontái” tudósítójának távirata. —

Beograd, ápr. 10.

Genuából jelentik: Jól informált körök közlése szerint Nincsiy és Schanzer között tárgyalások voltak. Az olasz külügyminiszter többek között kijelentette Nincsiy előtt, hogy Olaszország új politikát kezd Jugoszláviával szemben. Schanzer szerint a rapallói egyezményt feltétlenül keresztül viszik.

Ugyancsak megbeszéléseket folytatott Nincsiy dr. Faeta olasz miniszterelnökkel is. Az SHS külügyminiszter a tanácskozás után újságírók előtt kijelentette, hogy a megbeszélések inkább informatív jellegűek voltak, de a jelek biztatóak, egyébként is az eddigi eredményekkel meg van elégedve.

Constantini olasz külügyminiszteri államtitkár egy óra hosszat tanácskozott dr. Nincsiy Momesil-lyal. Constantini egy értelembe kívánt megegyezést létesíteni, hogy

a rapallói egyezményt és Zára, valamint a dalmáciai harmadik zona kiürítését, kapcsolják össze. Nincsiy viszont ellenezte ezt és a két ügynek külön-külön való elintézését javasolta.

Lloyd George és Nincsiy tegnap bizalmi értekezleten vettek részt, melyen az Oroszországgal szembeni állásfoglalásról tárgyaltak.

Az orosz delegáció szálása, az „Imperial”-szálloda előtt, ahányan egész sereg újságíró jár-kelel s versenyeznek egymással abban, hogy ki tudja előbb meginterjúvolni valamelyik szovjetkiküldöttet.

Csicserin fogadta a „Politika” tudósítóját, akinek nagyon érdekes kijelentéseket tett Oroszország európai politikájáról. Oroszország — mondotta — szívesen veszi, ha idegen tőkét visznek be az országba, de kiköti, hogy belugye ne töltsön semminemű beavatkozást.

Az ujoncok sorozása.

Beeskerek, ápr. 10.

A városi főjegyzői hivatal katonai ügyosztályához tegnap érkezett meg az ujoncok sorozási idejét, a sorozó bizottságok összeállítását és munkarendjét szabályozó rendelet. Az utasítás szerint az 1902. évfolyambeli beeskereki hadköteleseket, nemzetiségre, vallásra és fajra való különbség nélkül július hó 1-én, 2-ikán és 3-án sorozzák. A bizottság délelőtt 7—12-ig és délután 3—6 óráig végzi munkáját. A vidéki

ujoncok sorozási idejét az említett rendelkezés nem tartalmazza, azonban valószínű, hogy ezeknek állítása is június végefele vagy júliusban lesz.

Ami a bevonulást illeti, arról nem említ semmit az utasítás. Így még egyelőre azoknak a katonai szolgálati ideje is bizonytalan, akiket, nemszlávok lévén, már régebben besoroztak, de eddig nem vonultatnak be.

TÖZSDE

Április 10.

Beograd. (Zárlat.) Dollár 79-12, Lei 57-50, Husz dináros arany papírban 20-60.

Devizák: London 350, Páris 734, Newyork 79-75, Geneve 1560, Milano 422, Prága 154, Berlin 26-50, Wien 106, Budapest 9-60, Bukarest 60-50.

Zürich. (Nyitás.) Devizák: Berlin 165, Newyork 514, Milano 2755, Prága 995, Budapest 60, Zagreb 157 és fél, Varsó 13, Wien 6 öt-nyelcad, bélyegzett 7.

Zürich. (Zárlat.) Berlin 170, Newyork 514, London 2271, Páris 4730, Milano 2775, Prága 1005, Budapest

60, Zagreb 158, Varsó 13, Wien 6-60, bélyegzett 7.

Wien. (Zárlat.) Prága 152 és fél, Zagreb 2360, Budapest 920, Varsó 202 és fél, Milano 4109, Bukarest 56 és egynegyed, London 34050, Newyork 7675, Páris 7103, Zürich 1492, Berlin 25 és egynyolcad.

Budapest. (Nyitás.) Napoleon 3150, Font 3825, Dollár 835, Márka 279, Lira 43 és egynegyed, Osztrák korona 10, Lei 616, Dinár 1025, Sokol 1643.

Budapest. (Zárlat.) Napoleon 3160, Font 3775, Sokol 1645, Dinár 1010, Dollár 828, Frank 7725, Lei 614, Lira 4460, Márka 288, Osztrák korona 15.

Devizák: Zürich 16250, Berlin 282 és fél, London 3710, Milano 4425, Newyork 833, Páris 2700, Prága 1652 és fél, Wien 11 és fél, Zagreb 262 és fél.

Vasuti járműveink javítása.

Beeskerek, ápr. 10.

A m. kir. állami vasutak igazgatóságának, valamint az áll. vasgyárak igazgatóságának, továbbá a magyar vasgyáraknak kiküldöttel az elmúlt héten kormányunk meghívására Beogradban tárgyalásokat folytattak járműveink javításának folytatása végett. Kormányunk behatóan tájékozódott a külföldi javítások lehetősége iránt, de a cseh gyárakkal való tárgyalásokat a cseh korona nagy emelkedése folytán eljuttatta.

Mint értesülünk, a magyarországi gyárakkal folytatott tárgyalások sikerrel jártak, amennyiben egy kormányunkra nézve kedvező, mint a magyar gyárak által elfogadható, tehát mindkét félre nézve kielégítő szerződést kötöttek. A magyar állami művek 200 rendszeres nyomtáru és a magyar magánipar 100 keskeny nyomtáru mozaony, továbbá ugyancsak a magánipar és az állami vasuti műhelyek 3000 teherkocsi és 750 személy- és egyéb kocsi javítását vállalták. Ezen munka egy év alatt befejezést nyer.

A Máv küldöttségének egyes tagjai Beogradból jöve, tegnap magánlátogatás céljából Beeskereken időztek.

Sulyos vádak Lloyd George ellen.

A „Torontái” londoni levelezőjétől

London, április 10.

Az angol konzervatívok még mindig támadják Lloyd Georgeot a genuai konferencia miatt. Azt mondják, hogy nincs semmi értelme annak, hogy a konferencia összejön, mert bizonyos, hogy eredmény nélkül fog végződni. Eppen ezért úgy ostromolják és úgy támadják Lloyd Georgeot, mintha a jó ég tudja, mily nagy veszedelemben akarná sodorni a genuai konferenciával Angliát. Azonban nemcsak otthon támadják, hanem természetesen a francia sajtó minden árnyalata, a baloldalt kivéve, pergőtűzet önt a genuai eszmére. Azt hangoztatják, hogy ha Franciaország részt is vesz ezen az értekezleten, az még koránt sem jelenti azt, hogy tényleg bele is nyugszik az ott hozandó határozatokba. Az angol konzervatív sajtó még türelmetlenebbül ostromolja a néhány nap mulva összeülő konferenciát. Mindenáron meg akarják bukítani Lloyd Georgeot. Ebben a kampányban most a nagytekintélyű Wilson marsallt is felvonultatják. A marsallt tudvalevőleg az ulsteri tartományok kor-

mánya felszólította, hogy vessen véget az ulsteri tartományok és Irország határain dúló polgárháborúnak. Wilson erre a felszólításra nyílt levélben válaszolt és többek között a következőket írta:

— A békét magának Nagybritanniának kellene helyreállítania, sajnos ez a fellevés Lloyd George kormányzása alatt a lehetetlenségek közé tartozik. Lloyd Georgeék képesek arra, hogy egy birodalmat elveszítsenek, de képtelenek arra, hogy egy birodalmat kormányozzanak és még kevésbé képesek arra, hogy visszaszerezzenek egyet.

Ez a nyílt levél nagy feltűnést keltett, de Lloyd Georget nem térítette el szándékától. továbbra is megy a maga útján.

A genuai konferencia.

A „Torontoi” tudósítójának távirata.

Genua, ápr. 10.

Egész Genua lobogódiszben áll. A világ minden tájáról összeverődött újságírók száza hemzsegek a Palazzo Realeben, amelyben ma a világ összes nyelveinek bábeli zürzavara él. Anglia, Olaszország, Franciaország, Belgium és Japán delegátusai vasárnap délelőtt 11 órakor előzetes konferenciát tartottak, a mely másfél óráig tartott és amelyen Lloyd George vitte a szót. Az angol miniszterelnök a konferencia elnökül az olasz miniszterelnököt ajánlotta.

Ma, hétfőn volt a konferencia megnyitó ülése, amelyen Facta, Lloyd George, Barthou és végül a genuai érsek beszélt, aki a pápa üdvözlését tolmácsolta. Lloyd George a megnyitón elmondja nagy programbeszédét, azután Facta az elnöki székéből felkéri a német és orosz delegációt, hogy nyilatkozzanak a maguk programjáról.

Az orosz delegáció és Schanzer miniszter között vasárnap beható tanácskozás volt, amely az olasz külügyminisztert teljesen megnyugtatta.

A konferencia hivatalos nyelve a francia és az angol, de az olasz nyelv is használható.

Genua, ápr. 10.

Osieserin közölte a szovjet-politikusokkal, Lenin és Lloyd George megbeszélésére vonatkozólag, hogy valószínűleg Genuba utazik és így szintén részt vesz a konferencián.

Genua, ápr. 10.

Vasárnap déli tizenkét óráig huszonnégy állam képviselője érkezett Genuába.

A nagyhatalmak kiküldöttjeinek tanácskozásai a királyi palotában folynak.

A hangulat igen bizakodó. Minden jel arra mutat, hogy a konferencia a megértés és engedelmeség jegyében indul meg és Európa összes nemzeteinek életére kiható eredményeket fog hozni.

Budapest, ápr. 10.

A Genuába utazó magyar delegációt az olasz határon katonazenével fogadják. Ugyanezen vonaton utaztak a cseh és lengyel küldöttségek tagjai is. A magyar delegációhoz diszkusszió csatlakozott, amely Genua követi a magyarokat.

Nagy népnünnepély az oroszokért.

Nyolc kioszkot állítanak fel a megyeház udvarán. Tombola kétezer nyeremennyel. — Zárószám — táncmulatság.

— A „Torontoi” tudósítójától. —

Beeskerek, ápr. 10.

Az élező orosz embermilliók fájdalmas könyörzsavai eljutottak hozzánk is. Az egykor oly büszke nemzet, szegény földig alázott, sokat szenvedett népe, utolsó sóhajtását küldi embertestvéreinek, utolsó életmegnyilvánulását egyetlen kérés szóban, mely a maga kétségbeejtő egyszerűségében többet mond mint Tolsztoj és Arcubasevnek a nyomort esetelő szivettépő regényei s amely ugy szól: segítetek. Ennyit üzent a földi pokol torkából egy halálraítelt nemzet, ennyi tört ki a haldokló embermilliók ziháló melléből, ennyi fakadt ki a pusztuló anyák halálhörgéséből, ennyi panasza a multért, a borzalmas jelenért s ennyi kérelem a még irtózatosabbnak látszó jövőért.

Európa esze megütközött, szíve megborzadt az egyetlen szótól. Eddig csak talvolta vesző konturjait látta az Észak birodalmában lezajló tömegpusztulásnak, de most már kibontakozott a szomorú valóság a maga irtózatosságában, rémes meztelenségében. Csontos kezek kopogtak az idegenek ajtaján s elhalló hörgések jajja kért bebeszélést. S Európa nagy szíve megindult a borzalmas látványtól, öntudatára ébredt a kötelességtudás, mellyel a nemzet nemzetnek, az ember embernek tartozik, megnyiták az állampénztárak s a kis erszények, gyűlnek a különféle valuták, hogy megváltsák vele az orosz népet.

Az SHS királyság területén is mindenfelé gyűjtesek folynak, Beeskereken pedig szintén mozgalom indult meg az inségakció sikerének előmozdítása érdekében. A husvétünnep alkalmával egy nagyszabású népnünnepély szegődik Beeskerek lakossága a jótékony, nemes emberbaráti cél szolgálatába, mely mintegy konkluziója lesz a nagy akciónak.

A husvétünnepély két napos népnünnepély előkészítésének munkálatai lázasan folynak, a tervek jórészt már elkészültek, eszerint oly grandiózus ünnepélyre van kilátás, amilyen régen nem volt Beeskereken.

A népnünnepélyt hétfőn délután három órakor nyitják meg, díszes keretek között. A megnyitáson részt vesz az inségakció vezetésén kívül a helybeli orosz kolónia vezetője és az összes beeskereki nőegyletek.

A vármegye udvarán árusító sátrakat állítanak fel, melyekben orosz ételeket és italokat adnak el. Egyes kioszkokban orosz kézimunkákat, fa- és szövetszűnőket fognak árusítani. Más sátrakban pedig természet- és művirágok lesznek kaphatók. A rengeteg apró érdekességen kívül, egy nagyszabású tombolával lepi meg a rendezőség a közönséget. Nem kevesebb mint kétezer jutalmat sorsolnak ki, ami tekintetbe véve, hogy csak hatezer jegyet boesátnak ki, minden harmadiknak megadja a nyereség lehetőségét. A népnünnepély tartama alatt a helybeli vasutas zenekar hangversenyeznek.

Kedden, a népnünnepély második napján néhány új ötlettel gyarapodik majd a látvány. Este a vármegye háza nagytermében s annak mellékhelyiségeiben táncmulatság lesz, mely szintén nagyban hozzájárul majd az általános sikerhez. Természetesen a mulatságon is megmarad az egész ünnepély általános orosz jellege, amennyiben a falakat orosz festményekkel díszítik fel.

Az előjelek szerint tehát elsörendűnek ígérkezik az ünnepség. Az erkölcsi siker már eleve biztosítva van a nagyszerű és rafinált izléssel összeállított programmal, ami viszont az anyagi részt illeti, az a közönségen mulik. Reméljük, hogy az sem vonja meg a kellő támogatást — a cél szent.

Beeskerek csak nem kap semmit.

— A „Torontoi” beogradi munkatársának telefonjelentése. —

Beograd, ápr. 10.

A törvényhozó bizottság ma délelőtti ülést tartott, amelyet Popovity Szvetozár nyitott meg, aki Trifkovity Márk törvényelölésítő minisztert helyettesítette. A napirenden szerepelt az államtanács és a közigazgatási bíróságokról szoló törvényjavaslat megvitatása. Dr. Setyerov Szlávkó bánati képviselő azt javasolta, hogy Beeskerek városában is szerveztesek egy közigazgatási bíróság. Setyerov azzal érvelt, hogy Dalmáciában és Orna-gorában is lesznek közigazgatási bíróságok, ugy méltányos, hogy Bánátban is legyen. A bizottság elnöke és a javaslat előadója polemi-

zálak dr. Setyerovval és kijelentik, hogy Beogradban lesz egy közigazgatási bíróság és így nincs szükség arra, hogy ilyen Beeskereken is szerveztesek. Dulibity és Zubrovity képviselők a saját kerületük részére szintén kértek közigazgatási bíróságokat, azonban a bizottság ezt a javaslatot sem honorálta.

Ezután az elnök megejtette a szavazást és a bizottság a törvény negyvennyolcadik szakaszát elfogadta, melynek rendelkezése szerint Beogradban, Szokopljen, Dubrovnikon, Szerajevóban, Zagreb-ban és Celjen szerveznek közigazgatási bíróságokat.

HIREK

Eljegyzés. Bruckner Paulát Bó-káról, eljegyezte Klein Henrik Vrsacról. (Minden külön értesítés helyett.)

Izr. istentisztelet. A zsidók Pesach-ünnepéje szerdán este kezdődik. Ezen ünnep alkalmával az istentiszteletek sorrendje a következő: Szerdán és csütörtökön este egyegyed 7 órakor, csütörtökön és pénteken d. e. 10 órakor. Szerdán d. u. egyegyed 6 órakor az elemi iskola gyermekei részére az iskola igazgatója a Chevra-ház nagytermében „szédert” ad, melyre minden érdeklődőt szívesen lát.

Királyi kitüntetések. Beogradból jelenti tudósítónk: Aleksander király öfelsége Duka Angeleszku, Bratianu és Contentinescu román minisztereket a fehér-sas elsőosztályu rendjével tüntette ki.

Az egészségügyi tartalékos tisztek fegyvergyakorlata. Beogradból jelentik: A minisztertanács mai ülésén felhatalmazta a hadügyminisztert, hogy az egészségügyi tartalékos tiszteket egy hónapi fegyvergyakorlatra behívassa.

Alekszity Bogolyub kitüntetése. Ritka és örvendetes kitüntetés érte Alekszity Bogolyub, Beeskerek város polgármesterét. A „Matica Srpska” novisadi kulturregysület április hó 1-én tartott ülésében irodalmi osztályának tudományos szakosztályába rendes taggá nevezték. Alekszity ma kapta meg az erre vonatkozó dekrétumot és néhány nap múlva átrándul Novisadra, hogy a kinevezés elfogadását bejelentse és hogy egyuttal megállapodásra jusson a Matica vezetésével székfoglaló beszédjének határnapja tekintetében.

Egészségügyi konferencia Beogradban. Omerovity egészségügyi miniszter április huszonnegyedikére egészségügyi konferenciát hívott össze Beogradba, amelyen az ország minden részéről delegált orvosszakértők vesznek részt.

Devizabeszerezés az iparkamara útján. A kereskedelmi és iparkamara közli, hogy a gyárosok és iparosok a szükséges devizákat a kamara útján is beszerezhetik.

Az állami tisztviselők nászajándéka a királynak. Az SHS állam tisztikarának delegáltjai elhatározták, hogy Öfelsége Aleksander királyt, esküvője alkalmával, szeretettel és hódolattal jelöl, közös és díszes nászajándékkal lepik meg.

A kereskedők országos tiltakozó gyűlése. A kereskedelmi és ipari egyesületek kiküldöttjei csütörtökön Beogradban gyűlést tartanak, melyen megállapítják az országos tiltakozó gyűlés pontos határnapját.

Az egészségügyi miniszter Szerajevóban. Omerovity Drvis egészségügyi miniszter Szerajevóba utazott. A miniszter partja felkerése folytán ment le kerületébe, hogy ott a pártkonferencián és több helyen tartandó népgyűlésen részt vegyen.

Nem lesz szerencséje a lányoknál. ha parfümszükségletét husvóra nem Bukovác Istvánnál szerzi be.

Ujabb szebbnél-szebb 568

KALAPOK

érkeztek! 700 K-tól minden árban van választék. Ruha- és bluzkülönlegességek állandóan raktáron Alakításokat vállalok.

Aszlányi Julia Nemanjina (Jenőherceg) u. 7. Tunner-ház.

Gyászünnepély a református temetőben.

Siremléket állítottak néhai Szalay lelkésznek.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Beeskerek, ápr. 10.

Szeretetteljes kegyelettel adóztak vasárnap délután a helybeli reformátusok néhai Szalay József volt beeskereki református lelkész emlékének. Délután négy órakor gyászünnepélyt tartottak a református temetőben, melynek keretén belül ünnepélyesen átadták rendeltetésének a lelkész sírja fölé emelt siremléket.

A gyászünnepély d. u. 4 órakor kezdődött. A kedvezőtlen időjárás dacára is szépszámu hívő közönség, az elhunyt lelkésznek számos barátja, tisztelője vette körül a sírt. Egy zoltár eléneklése után Szabó Zoltán lelkész magasszárnyalásu beszédet mondott, melyben az elhunyt lelképásztor példás életéről beszélt. A siremlék felirata jellemzi leginkább Szalay József erkölcsi egyéniségét, ezután igazodott egész életében, eszerint járt el, élt.

Ezután néhány szóval átadja a siremléket rendeltetésének. A siremlék felirata a következő: „Nekem az élet Krisztus. Filip. I. 21. néhai Szalay József lelképásztornak 1880—1917-ig. hálája jeléül emelte gyülekezete.”

Záróének után a gyászünnepség véget ért.

Az Északi-tengertől a Fekete-tengerig.

A bajor miniszterelnök a Rajna—Majna—Duna összekötéséről

A Torontál wieni szerkesztőségétől.

München, április 10.

Mindinkább előtérbe nyomul Németország három nagy folyójának, a Rajnának, Majnának és Dunának összekötése. Lerchenfeld gróf bajor miniszterelnök erről a tervről ma a külföldi sajtó képviselői előtt a következőképpen nyilatkozott:

— Németország és Bajorország a világháború eredményeként teljesen összetörték. Mindennek ellenére Németország nagy energiával dolgozik egy grandiózus terv megvalósításán. Össze akarjuk kötni a Rajnát a Dunával. Amit őseink már régen meg akartak valósítani, azt mi mostan meg fogjuk csinálni. Össze fogjuk kötni az Északi-tengert a Fekete-tengerrel. Az előkészületek erre a munkára már nagyban folytak. Remélem, hogy maguk a munkálatok is rövidesen megkezdődnek.

A bajor miniszterelnök ezután kijelentette, hogy a Rajna, Majna és Duna összekötésével Németország lesz a leghatalmasabb hajózási állam Középeurópában. Természetesen az Északi-tenger és a Fekete-tenger összekötése nagy előnnyel fog járni az összes dunamenti államokra, Ausztriára, Csehszlovákiára, Magyarországra, Jugoszláviára és főként Romániára nézve is.

Döntő fordulat a budapesti bombamerényletben.

— A „Torontál” tudósítójának távirata. —

Budapest, ápr. 10.

A merénylet ügyében a nyomozás fontos adatok birtokába jutott. A hangulat bizakodó úgy, hogy mátol kezdve mindenki döntő fordulatot vár. A nyomozás legfontosabb része a vidéken folyik, mert a megállapítások szerint a merénylők Budapest területéről elmenekültek. A felvidéki városokban letartóztatottakat a rendőrség felhozta Budapestre. Ezek között van egy fiatalember, akiben többen felismerték azt az idegent, aki fekete ruhában hétfő délután megjelent a körben, az ottani dolgról azonban nem akar felvilágosítást adni.

A nyomozás döntő stádiumba jutott. Egy klubtag fontos vallomást tett Német Istvánról, a kör portásáról. Elmondta, hol és mikor látta a portást. Az adatok ellenkezők az alibivel, amellyel a kapus magát igazolta. Ugyanis kelenföldi tanukra hivatkozott, akik a feleségével együtt igazolták, hogy a merénylet idején Kelenföldön járt. A klubtag ennek ellenében azt állítja, hogy akkor, amikor a kör vaesorájához ment, a portást a Dohány utcában látta, ahol a robbanás történt. A portást és feleségét a rendőrséghez bekísérték és kihallgatásuk éjfélig tartott.

Budapest, ápr. 10.

Az Erzsébetvárosi körben elkövetett bombamerénylet ügyében foly-

tatt vizsgálat alkalmával Gyalay azt vallotta, hogy a kézigránátok akkor kerültek a „Hazánk” szerkesztőségébe, amikor a nyugatmagyarországi felkelést szervezték. A fegyverek a királypuccs idejéből származnak.

A rendőrséghez előállítottak Geniczky és Kardos István is, akiknek a neve a bécsi Lederer-palota elleni bombamerényletből ismeretes.

Iványi Feketét a hatóság továbbra is fogvatartja. miután erős a gyanu ellene, hogy a budapesti merénylet előkészítésében részt vett.

Budapest, ápr. 10.

A rendőrség ma letartóztatta Német József klubszolgát is, aki részt vett az asztalok felállításában.

Az asztalokat nem mindig egyformán helyezik el és így a merénylők nem tudhatták előre, hogy a vaesoránál ki és hol fog ülni. Ezért a klubban cinkostársat kellett keresniük és akkor surrantak be a terembe, amikor a terítékeket rendezték. Ez este hat órakor történt. A portás ezen időben nem a szokott helyen a foyerban, hanem az épületben tartózkodott. A portás felesége azt vallotta, hogy ő a merénylet idején a lakásán betegen feküdt, pedig kiderült, hogy akkor a pincében volt. A terhelő adatok alapján a rendőrség a portást és a feleségét letartóztatta.

Das Deutschtum — eine Deutung.

(Aszlányi Dezső könyve. Megjelent a Schneller és Göschl könyvnyomdájában Beeskerekben 1922. évben.)

Beeskerek, ápr. 10.

Aszlányi Dezső könyvének tartalmát röviden úgy lehetne jellemezni, ha azt mondanánk, hogy az a németiség jövőjének az apoteozisa. Ugyanis a szerző írásában olyan szerepet jósol a németiségnek a világéletben, amely egyenlő a magassabbrendűséggel — az isteni küldetéssel. Olyasféle az, mint amit a zsidóság vindikált magának régente, amikor az isten kiválasztott népének mondotta magát. A „Deutschtum” végkonkluziója szerint a németiségbe van elvetve a világszellem és lélek együttes magja, amely ha kikel, hivatva lesz az összes kultúr népeket szellemileg egyesíteni.

Hogyan jut Aszlányi a német nép hivatottságában való hitéhez, az egy merész alkotásu ívben írja le és annak pilléreit azon népek történetéből veszi, akik a kultúra megteremtésében, tovább plántálásában, magasra növéseben, egyrészt szellemileg, másrészt lelkileg részt vettek. Aszlányi, könyvének kezdetén, abból a megállapításból indul ki, hogy a németiséget, illetve Németországot az ellenfelei a legutóbbi világháborúban legyőzték és hogy ezáltal a németiség kérdése most nyílt sebként tátong a világ testén. A tragédia, amely a német népen végbement, sötét és megrázó, de hogyha ennek való világcélját megfajtuk, akkor a komor szín árnyalata megenyhül. Egy állam tragédiája, mint amilyen a németé, magába véve halált és véget jelent

ugyan, de az emberiség általános életcéljában ez egy törvényszerűen bekövetkezett esemény, amely nem vég, nem halál, hanem csak átváltozás az elavultból, a régiből a megújodásba. Így tehát a jelenben nincs fontosabb probléma, mint a nagyráható németiség.

Ennél a pontnál három kérdést vesz fel a Deutschtum szerzője.

Miért kellett Németország összeomlásának bekövetkeznie? Emberek idézték-e azt elő, vagy a természet törvényei determinálták? És főleg az a kérdés, miben nyilvánul meg, mire alapítható a németiség világhivatottságának feltevése?

Az utóbbi két kérdés eredő szálait a legrégebb történelmi korig gombolyítja vissza és ezek feltárása adja meg a feleletet az elsőre.

Lássuk, hogyan?

Az aszír és az egyiptomi népek voltak az elsők, amelyek szellemi életet éltek és a zsidó nép volt az első, amely lelki életet folytatott. Amikor ezek a kultúr népek állami életüket költék, a pogány görögökben és rómaiakban és zsidóságból fakadt kereszténységben éledt fel. A szellem és a lélek a renaissance korában az olaszországban egyesült, majd a németiségben megerősödött és kimélyült. A világszellem pályafutását tehát a déli széleken kezdte meg, majd észak felé kuszott és évezredek át megtermékenyítette az összes emberlakta területeket, amíg sikerült Németországban középpontot képezni és pedig azért ott, mert Németország az anyagilag legálhatatosabb, szellemileg a legtehetségesebb konzervatív faj, amely a világszellemet a renaissanceban vette fel, azt a nagy jövő részére megóvta és természetes erényeinek erejével

megőrzi. Ezen az alapon kellett Németországnak nagyok és hatalmasnak, de egyúttal más népek szemében bizonyos fokig félelmetesnek is lenni. Ez hozta a háborút és bár a német állam összeomlott — a megújodás be fog következni és a népek szellemi vezetése és egyesítése onnét fog kiindulni. Háromezer év óta tart már a céltudatos egyesítési folyamat. Háboru, küzdelem és szenvedés — mindezeknek egy a céljuk: az egyesítés. Ennek az egyesítésnek a tervét és alapját Németország rejti magában és azok csak kiszabadításra várnak. Európa geográfiai és geológiai domborulatán visszatükröződik a legnagyobb isteni csoda: az emberszervekedés, az egyesítés.

Persze, amíg a sovinizmus él, ez nem történhet meg. Azért a sovinizmust, amely főleg a francia és a német nép sajtósága, minél előbb el kell temetni, hogy a türelem, a belátás és a szeretet új virágot hajhasson.

Ennyit szedtem ki a „Deutschtum” tartalmából — rövid ismertetésül és azon célból, hogy a tudományos írások iránt érdeklődők figyelmét felhívjam azokra a szellemi kincsekre, amelyeket Aszlányi ezen művében rendkívüli buzultsággal feltár.

A magam részéről megjegyezni valóm csak ennyi:

A „Deutschtum” szerzője írásáról azt mondja, hogy iránymutató, vagyis jóslás. A jóslások pedig csak ritka esetben szoktak bekövetkezni, sőt sok esetben magukon hordják az utópia világos jelét. Azért, amikor a Deutschtum azon részét olvasom, ahol a sovinizmus haldoklásáról, emberorganizációról és az ezekhez fűzött reményekről szól, önkénytelenül is Morus Tamás „Utopiája” jut eszembe. Morus regényében egy boldog államot ír le, mese-szerű naiv hangon és képletekben, ami a hitetlenség mosolyára készíti az olvasót.

Aszlányi a modern kor természet-tudósának agyzenalijából felsorolt okozatokkal dolgozik, ami a mosolyt teljesen kizárja — de a világszellem megváltozásának hitéhez nem tud meggyerni. — más.

Sport

Vasárnapi budapesti eredmények.

A vasárnapi forduló megpecsételte a bajnokság sorsát az FTC eldöntetlen küzdelmével. Az MTK két ponttal frontba került s nem valószínű, hogy onnan valamelyik csapat kiüthesse.

Részletes eredmények:

FTC—Törekvés 0:0.

MTK—Vasas 5:1 (2:0). Az MTK mindvégig pompásan küzdött. A fedezetsorban Nyul, a csatársorban Molnár remekelt. A goalok közül hármat Molnár, a másik kettőt Orth, a Vasasok egyetlen goalját Jelinek rugta.

UTE—KAC = 8:0 (2:0).

BTC—TTC = 1:0 (0:0).

III. ker. TVE—MAC = 1:0 (1:0).

VII. ker. SC—VAC = 1:0 (1:0).

A majna-frankfurti tavaszi vásár.

Frankfurt a/M., 1922. április.

Nehéz papírra vetíteni azt az eleven, színes képet, amit a Messe nyújt. Már egy héttel a vásár előtt megkezdtek az előkészületeket. Az állomás előtt és a főbb utvonalakon magas plakátokat festettek friss színekkel, nagy bódék épültek a pályaudvar mellékhajóiban, ahol a vendégek számára szobát utaltak ki, tanácsal szolgáltak. Április elsején szinte óránként érkeztek a különvonatok, telve prémbundás, beretvált külföldiekkel, az egész városon látszott az élénkülés, — egy kis izgalom szinte.

És csak aki a wieni Messet látta, tud talán fogalmat alkotni magának arról a forgalomról, ami a megnyitás napján, másodikon volt. A vilamosok külön „Messe“ táblával siettek szakadatlanul a vásárra, a sok-sok autónak, kocsinak, gyalogosnak lépései-lépése hatalmas vörös nyílak mutatták az utat.

Harminc hatalmas épület egymás mellett osztotta harminc csoportra mindazt, amit Németország idehozott bámulatos rendben, — ezer és ezer gyáros és kereskedő mutatta azt, amit produkált — mindent, ami egyáltalán lehetséges.

Felsorolni a sok árut, minden fontos és nem fontos cikket, ami csak elképzelhető, luxust és elsőrendű életszükségleti tárgyakat, csodaautókat, új gépeket, reklámokat: mindent, lehetetlen. Kivette a Krupp gyár is a részét a Messeből és a kis-kereskedő is. Csak néhány kuriózumot akarok kiragadni.

A technika házában egy kis számológépet kínálnak egy helyen. Kápráztató, hogy mi mindent tud az a kabátzsebben kényelmesen elférő készülék. Összead, kivon, szoroz, oszt, valutákat átszámol, tudja az Isten, mi mindent tud még. És tévedni lehetetlen vele, mert ha rosszul kezeli az ember, — megjelenik a figyelmeztető tábla. A legokosabb fajtája az ilyennek ezer márka, egy kevésbé művelt azonban csak 295-be kerül s egy kis fiatal, amelyik ép hogy csak összeadni tud, kilencvenöt márkáért kapható.

Nagyon érdekes új találmány a Phonolicht, amit egy drezdai gyáros, Schulz Oszkár ötvennégy millió márkáért tett magáévá. Az egész egy hangulatos, magas állólámpa nehéz selyemernyővel s benne észrevétlenül egy finom gramofon van elhelyezve. A tölcserít maga az állólámpa állványa képviseli, a hang alól jön ki, nem zavaró, kellemes, lágy. S az ára aránylag igazán nem drága: 15 000 márka.

A játékosztályban egy körülbelül másfél méteres gyerekház ragadta meg a figyelmemet. Van benne villanyvilágítás, lift, fürdőszoba, lakószobák, hálószoba, konyha, cseléd-szoba, még angol „félreeső“ hely is. Modern butorok, egy csomó baba, mint lakók. Az ára ennek a játé-

szernek 26.000 márka. És a lipcsei Messen tizenhárom példányban adta el a Ferdinand Luge cég Sonnebergből. Persze külföldieknek.

Aztán egy reklám gép, amelyik a földre, a falakra, mindenfelé ezer színben reklámiroz akármit s alig látszik, honnan jön a sok kép, — (az egész „Atraz“ projektor 1570 márka) — és újmódi biciklik, bu torok, cipők, csodás iparművészet, ki tudná leírni...

A meglepetés, amit a Messe vendégeinek ajándékol adott, az Einsteinfilm. Az egész relativitás-elmélet népszerűsítve, könnyű megértésre szánva, filmre vetve úgy, hogy minden laikus behatolhat a mélyébe ennek a legnehezebb létező theóriának.

Az „Uraufführung“-ja a Messe első napján volt egy-két órás előadás keretében a fizikai intézet tantermében, csak meghívott vendégeknek, — de azt hiszem nem-sokára el fog kerülni mindenfelé a világba, — talán még Becskerekre is...

A tavaszi vásár eredményeit annak végével közölni fogom.

Zita és gyermekei Svájcban telepednek le.

A „Torontál“ tudósítójának távirata.

London, ápr. 10.

A szövetségesek hír szerint hivatalosan megkérdezik a svájci szövetségtanácsot, hogy megengedik-e Zitának és gyermekeinek, hogy állandóan a Wartegg-kastélyban telepedhessenek le.

A „Torontál“ hadifogoly postája.

Wieni szerkesztőségünk díjtalanul áll olvasóink rendelkezésére. Megkeresésekre csak e rovatban válaszol. Wiener szerkesztőségünk címe: Wien, Köstlergasse 4.)

Üzenetek.

Kiss Varga József (Temerin). A rigai bizottság úgy az orosz, mint az ukrán hatóságoknál fia után nyomozni fog. Ha tényleg Oroszországban van, úgy nyomára fognak akadni és haza fogják szállítani.

Klein Géza (Rimaszombat), Raffenberg Ödön (Érsekújvár), Krika Szilveszter (Magyarkanizsa), Szimkani Mihály (Lukovin), Dörner Gyuláné (Igló), Jó Sándor (Debeljacsa), Uhri nyák István dr. (Kassa), Hiermann Györgyné (Veliki Becskerek), Mazó Sándor (Debeljacsa), Breduran Miklós (Vrsac), Pasztor Mihályné (Debeljacsa), Kanász Róza (Veliki Becskerek): Érdeklődésüket továbbítottuk Rigába. A kicserélő-bizottság az eltűntek után nyomozni fog. Mihelyt a nyomozásnak eredménye lesz, ezt esetről-esetre a lapban közölni fogjuk.

Többeknek! Már több ízben közöltük, hogy teljesen díjtalanul állunk mindenki rendelkezésére. A nyomozás semmiféle költségbe nem kerül, ilyenek nem merülhetnek fel. Epen ezért kérjük az érdeklődőket, hogy kérdéseiket egyenesen juttassák el wieni szerkesztőségünknek, amely teljesen díjtalanul jár el.

Szőlőbirtokosok figyelmébe!

I. ső osztályu 569

gyökeres szőlőoltványok

bor- és csemefajokban, kaphatók ezer darabonként 2000 dinárért. Készlet már csak 100 000 darab. Vevők személyes megtekintés után kivánságuk szerint teljes megelégedéssel szerezhetik be szükségleteiket. Ültetési idő március elejétől május 10.

Djordjević Miša Lozar Novi Sad Ljubljanska (Szt. István) utca 6 szám.

Kilenc éves leánykám mellé a háztartásban teljesen jártas

nevelőnőt

keresek azonnali belépésre.

Krivácsy Endre községi jegyző, Csősztelek.

Ház,

mely áll 2 szoba, konyha és mellék-helyiségekből, gyümölcskerttel, 1 hold telekkel, azonnal szabad kézbe

eladó. 565

III. külkerület 31 szám.

A HUSVÉTI ÜNNEPEKRE

AJANLJA KÜLÖNFÉLE CUKORKA- ÉS SÜTEMÉNY-KÜLÖNLEGESSÉGEIT.

Mindenféle rendelés a legizoláltabb kivitelben és pontosan eszközöltetik.

KOVÁTS-CUKRASZDA.

Ugyanott egy jobb családból való FIU tanoncnak felvétetik. 574

Érettségizett

fiatalember, aki magyarul, németül, szerbül és románul beszél 576

állást keres.

Cím a „Torontál“ kiadóhivatalában.

Szilvórium

prima minőségben előnyös árban beszerezhető

KOHN ISNAC szilvóriumfőzdejében Vel. Becskerek, a nagyhid mellett. Telefon 91.

Uj cséplőgarnitúra

Első magy. gazdasági huzatos, esetleg magánjává átalakítva, (még 6 készlet) lekötés esetén azonnal szállítható, 7 HP. 54" vaskeretes cséplőszekrényrel, komplett szijakkal, fecskendő, mázsa és ponyvával. Azonkívül 2 db új 54" Hofherr-Schrantz cséplőszekrény is olcsón megrendelhető.

Petráss Gáspár, Veliki Becskerek.

Telefon 187. **Megérkezett!** Telefon 187.

Elsőrendű gyertyán-, bükk-, cser-, tölgy-, kőris- és szilvórium. Nagyban és kicsinyben azonnali szállításra a legolcsóbb napiárban kapható 558

Kemény Árpád és Társánál Veliki Becskerek.

CUKORGYÁR R-T. VELIKI BECKEREK.

Hirdetmény.

A Cukorgyár R-T. Veliki Beckereken a részvényeseknek 1921. évi november hó 20. napján tartott közgyűlésén elhatározta, hogy a társulat alaptőkéjét 6 millió SHS. koronáról 90.000 darab egyenként 200 korona névértékű, névre szóló részvény kibocsátása útján, mely részvények már 1921. évi július hó 1 től számítandólag vesznek részt a vállalat üzleti életében, 24.000.000 SHS. koronára emeli fel.

Jelenleg forgalomban lévő részvények tulajdonosainak joguk van minden régi részvény után egy ingyenes új részvényre, valamint egy további új részvényre 200 korona árban. Ezen jog különbeni jogvesztés terhe mellett 1922. évi április hó 15. és 1922. évi április hó 30. közötti időben érvényesíthető alábbi helyeken a régi részvények és ezek számát, valamint a tulajdonos nevét feltüntető jegyzék felmutatása és részvényenként 200 SHS. koronának lefizetése ellenében.

Jegyzési helyek:

Veliki Beckereken: Cukorgyár R-T.

Párisban: Neville Foster et Co.

Londonban: Neville Foster et Co.

Budapesten: Magyar Leszámitoló- és Váltóbank.

Prágában: Bank für Handel und Industrie, azelőtt Länderbank.

Wienben: Österreichische Länderbank.

A jog érvényesítéséről és a történet fizetéséről nyugta lesz kiállítva, mely később a részvényekkel lesz felcserélve.

Veliki Beckerek, 1922. április 10.

577

Az igazgatóság.